LIETUVOS PEDAGOGŲ ASOCIACIJŲ, MOKYMO ĮSTAIGŲ VADOVŲ ASOCIACIJŲ, LIETUVOS TĖVŲ FORUMO IR PROFESINIŲ SĄJUNGŲ ATSTOVŲ SUSIRINKIMO

VIEŠAS KREIPIMASIS

2019 m. sausio 4 d.

DĖL UGDYMO TURINIO KAITOS IR ŠVIETIMO STRUKTŪRINIŲ REFORMŲ

Atstovaudami įvairioms su Lietuvos švietimu susijusioms organizacijoms išreiškiame susirūpinimą ir nuogąstavimus dėl susiklosčiusios situacijos mūsų valstybės švietimo sistemoje, ypač dėl ugdymo turinio atnaujinimo gairių bei vykdomų struktūrinių švietimo reformų, paliesiančių visą švietimo bendruomenę.

Pritardami Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos siekiui (toliau – ŠMSM), atsižvelgiant į šių dienų iššūkius, tobulinti bendrųjų ugdymo programų turinį, konstatuojame, kad reformoms kol kas yra nepasiruošta ir atkreipiame dėmesį į taisytinus aspektus:

1. Nepritariame bendrųjų ugdymo programų atnaujinimo gairių ir ugdymo programų restruktūrizavimo projektams, tačiau esame pasirengę konstruktyviam dialogui, galinčiam padėti įveikti krizę švietimo sistemoje ir sėkmingai įgyvendinti bendrųjų ugdymo programų atnaujinimo reformą.
2. Apgailestaujame, kad ruošiantis tobulinti bendrąsias ugdymo programas bei vykdant kitas švietimo reformas, ŠMSM bendradarbiavimas su mokytojų dalykinėmis asociacijomis buvo fragmentiškas, o neretai tik imitacinis, ką įrodo rugsėjo mėn. paskelbti reikalavimai viešiems pirkimams, kuriuose asociacijos net nepaminėtos. Tai rodo reformų vykdytojų nenorą bendradarbiauti su asocijuotomis pedagogų struktūromis.
3. Bendrųjų programų atnaujinimo gairių projekte (toliau – BPAGP) pasigendame aiškaus intereso kurti nacionaliniais prioritetais pagrįstą Lietuvos švietimo modelį. Suprantame, kad būtina atsižvelgti į tarptautinių organizacijų siūlomas rekomendacijas, bet jeigu Lietuvos mokiniams skirtų ugdymo programų turinio atnaujinimas daugiausiai grindžiamas tarptautinių organizacijų išvadomis, tuomet patvirtinama, kad mūsų šalis neturi nacionalinės švietimo strategijos ir yra neįgali identifikuoti, kokius nacionalinius interesus gina Lietuvos švietimo sistema. Esame įsitikinę, kad ugdymo turinio atnaujinimas turėtų būti pagrįstas aiškia vizija, kokį pilietį ir kokią asmenybę Lietuvos mokykla nori paruošti gyvenimui, kaip mokykla prisidės prie nacionalinės kultūros tęstinumo ir plėtotės, Lietuvos Respublikos tvarumo ir pažangos.

4. BPAGP trūksta nacionalinio lygmens sociologiniais, demografiniais tyrimais pagrįstos argumentacijos. Pavyzdžiui, Lietuvos sociologų tyrimai rodo mažą mūsų visuomenės empatijos lygį, psichologai akcentuoja didelį savižudybių skaičių, Lietuvos Respublikos Prezidentė inicijuoja akcijas emociniam intelektui ugdyti, bet BPAGP nurodytoje ugdymo rezultatų schemoje (4 psl., 1 pav.) emocinio raštingumo sąvokos nėra. Akivaizdu, kad negebama švietimo reformų sieti net su skaudžiausiomis ilgalaikėmis visuomenės problemomis. Jei nacionaliniais tyrimais būtų identifikuoti lokalūs Lietuvai būdingi ilgalaikiai iššūkiai, juos būtų galima sujungti su tarptautinių organizacijų įvardintais iššūkiais ir būtų aiškiau, kokias kompetencijas turime ugdyti, kad Lietuvos mokyklos į pasaulį išleistų mokinius, gebančius spręsti tiek lokalias, tiek globalias problemas.

5. Nerimą kelia noras įgyvendinti revoliucinio masto bendrojo ugdymo mokyklos struktūros reformą, neišanalizavus ir nepateikus galimų tokios pertvarkos pasekmių visai švietimo sistemai. BPAGP trūksta rimtos argumentacijos, kodėl ši struktūrinė reforma reikalinga: daugybės finansinių išteklių reikalaujančios ir daug mokytojų be darbo vietos galinčios palikti reformos negali būti grindžiamos aklu kitų šalių kopijavimu ar hipotetinėmis frazėmis „galima manyti, kad Lietuvos penkiolikmečių pasiekimai yra žemesni dėl šios priežasties ir dėl švietimo sistemos sandaros – vėlai pradedama eiti į mokyklą, ISCED2 lygyje mokomasi ilgiau metų.“ (6 psl.)

6. „Lietuvos pažangos strategija 2030“ patvirtinta 2012 m. gegužės 15 d. (praėjo beveik 7 metai), „Geros mokyklos koncepcija“ - 2015 gruodžio 21 d. (praėjo 3 metai), bet BPAGP cituojami tie patys dokumentai ir keliamas tas pats uždavinys mokymosi procesą padaryti lankstesnį, aktualesnį, orientuoti į kompetencijų ugdymą (žr. 5.9.1 „Lietuvos pažangos strategijos“ poskyrį ir 2 psl. BPAGP). Reikalaujama ugdyti kompetencijas, bet nėra nacionalinių instrumentų, kaip patikrinti tų kompetencijų pasiekimų lygį. Jeigu 15–mečių kompetencijas patikrina tarptautiniai tyrimai, tai mūsų abiturientų kompetencijoms tikrinti daugiausia naudojami žinių tikrinimo metodai (išvados daromos remiantis NEC analizėmis, nors NEC nedisponuoja kompetencijų tikrinimo įrankiais, mat daugelio mokomųjų dalykų Lietuvos valstybiniai egzaminai orientuoti į žinių patikrinimą). Paradoksaliai atrodo, kai pagal žinioms tikrinti sukurtus įrankius sprendžiama apie nepakankamą kompetencijų ugdymą ir keliamos ambicijos vykdyti net struktūrinę reformą. Būtina išanalizuoti priežastis, kodėl nuo pažangos strategijos sukūrimo nėra jokių pozityvių poslinkių – susikurti realius kompetencijų vertinimo įrankius ir tik tada imtis gerai apgalvotų ir nuoseklių reformų.

7. BPAGP numatomi pokyčiai susiję su didelėmis finansinėmis sąnaudomis, todėl visuomenei turi būti ne tik pateikti aiškūs argumentai, kodėl reikia ugdymo turinio atnaujinimo ir

struktūros reformos, bet ir paviešinti aiškūs skaičiavimai, kiek lėšų reikės šioms reformoms. Be to, jeigu bus įrodyta, kad restruktūrizavimo procesas tikrai reikalingas, turi būti aiškus planas, kaip tas procesas bus organizuojamas, kaip užtikrinamas finansavimas ir visas restruktūrizavimo tęstinumas valdančios partijos pasikeitimo atveju. Negalima, kruopščiai nesuplanavus, imtis reformų, kurios iš esmės keičia Lietuvos mokyklos veidą.

8. Pasisakome už ugdymo programų suderinamumą, tačiau nepritariame mechaniškam mokomųjų dalykų integravimui (pvz., gamtos mokslų, matematikos ir informatikos, informatikos ir technologijų), nepaliekant galimybių mokykloms pačioms pasirinkti integruotą kursą ar atskirus dalykus. Tai gali turėti ilgalaikių neigiamų pasekmių Lietuvos konkurencingumui pasaulyje biotechnologijų, medicinos, bioinžinerijos, lazerių fizikos ir kitose mokslo srityse, kuriose mūsų šalis rodo lyderystę, o šių sričių specialistų poreikis sparčiai auga. Pabrėžiame būtinybę išsaugoti humanitarinės kultūros svarbą ugdymo procesui. Geros mokyklos koncepcijoje akcentuojama, kad „šiuolaikinis ugdymo turinys turi būti įdomus, provokuojantis, pakankamai platus ir gilus“, tačiau vienas žmogus plačiai ir giliai visų trijų gamtos mokslų aprėpti yra nepajėgus, net ir išklausęs skubius perkvalifikavimo kursus. Tai pat reiktų atkreipti dėmesį, kad gairėse ne kartą minima, jog turi būti „mokomasi tyrinėjant, eksperimentuojant, atrandant ir išrandant, kuriant, bendraujant“, kas reikalauja daug laiko ir žmogiškųjų išteklių.

Nepritariame nepagrįstam ir nemotyvuotam skirtingų ugdymo sričių jungimui į dirbtinai „apibendrintas“ ugdymo sritis. Pavyzdžiui, iš šiuo metu atskiromis ugdymo sritimis esančių matematikos, informatikos ir technologijų bandoma padaryti arba matematiką ir informatiką, arba informatiką ir technologijas. Visos trys šios ugdymo sritys turi išlikti atskiros (kaip ir yra šiuo metu galiojančiose „Bendrosiose programose“ bei kituose dokumentuose). Dalykas „informatika“ neturėtų būti tapatinamas su siauru jo poaibiu – „informacinėmis technologijomis“.

9. Pasigendame aiškios mokytojų rengimo sistemos, be kurios sėkmingas ugdymo programų atnaujinimas ir įgyvendinimas yra neįmanomas. Naujai dėstymo ir vertinimo specifikai įsisavinti reikia laiko ir aiškios nacionalinės pedagogų kvalifikacijos kėlimo strategijos.

10. BPAGP nėra nurodyta, kaip ugdymo turinio atnaujinimas atlieps skirtingų gebėjimų lygių mokinių poreikius. Šiuo metu tiek labai gabūs mokiniai, tiek mokymosi sutrikimų turintys mokiniai negauna adekvačios pagalbos, nes klasėse nepakanka mokytojų padėjėjų, mokyklose stinga švietimo pagalbos specialistų, todėl neįmanomas kokybiškas skirtingų poreikių mokinių ugdymas. Prieš atnaujinant ugdymo turinį, būtina ne tik sukurti skirtingų lygių mokinių mokymosi pasiekimų aprašus, bet ir parengti aiškią programą, kaip realiai bus teikiama pagalba

mokytojui (pirmiausia integruojant mokytojo padėjėjus į ugdymo procesą), nes dėl per didelio mokinių skaičiaus klasėse net ir sumažinus turinio apimtis yra neįmanomas kokybiškas diferencijuotas ugdymas.

Mes, Lietuvos mokytojų dalykininkų asociacijų, mokymo įstaigų vadovų asociacijų, Lietuvos tėvų forumo ir profesinių sąjungų atstovų susirinkimo dalyviai, teigiame, kad ugdymo turinio atnaujinimo ir ypač programų struktūros reforma sukels naujų socialinių ir ekonominių problemų, jeigu jai nebus pasiruošta iš esmės ir ji bus vykdoma neapgalvotai ir neskaidriai.

Reikalaujame, jog tolimesniame bendrųjų ugdymo programų atnaujinimo procese teisiškai ir fiziškai dalyvautų pedagogų asociacijų įgalioti atstovai, kurių bendradarbiavimas su ŠMSM ir UPC (Ugdymo plėtotės centras) specialistais užtikrintų sėkmingą švietimo sistemos reformavimo siekių praktinį įgyvendinimą. Tokiu būdu bus realizuotas bet kuriai demokratiškai valstybei būtinas dialogas, garantuojantis valdžios ir piliečių sąveiką.

Lietuvių kalbos ir literatūros mokytojų sąjunga
Lietuvos anglų kalbos mokytojų asociacija
Lietuvos biologijos mokytojų asociacija
Lietuvos chemijos mokytojų asociacija
Lietuvos fizikos mokytojų asociacija
Lietuvos geografijos mokytojų asociacija
Lietuvos informatikos mokytojų asociacija
Lietuvos istorijos mokytojų asociacija
Lietuvos kalbų pedagogų asociacija
Lietuvos matematikos mokytojų asociacija
Lietuvos mokslininkų sąjunga
Lietuvos pradinio ugdymo pedagogų asociacija
Lietuvos prancūzų kalbos mokytojų ir dėstytojų asociacija
Lietuvos rusų (užsienio) kalbos mokytojų asociacija
Lietuvos socialinių pedagogų asociacija
Lietuvos švietimo konfederacija
Lietuvos technologijų mokytojų asociacija
Klasikų asociacija
Lietuvos vokiečių kalbos mokytojų asociacija
Lituanistų sambūris
Šokio mokytojų asociacija
Lietuvos pagrindinių mokyklų asociacija

Švietimo ir mokslo profesinė sąjunga „Solidarumas"

Lietuvos švietimo profesinė sąjunga

Lietuvos mokytojų, švietimo ir mokslo profesinė sąjunga

Lietuvos švietimo darbuotojų profesinė sąjunga

Mokyklų tobulinimo centras

Mokyklų tobulinimo asociacija

Programa „Renkuosi mokytis"

Lietuvos tėvų forumas

Lietuvos surdopedagogų asociacija

Lietuvos mokyklų vadovų asociacija

Lietuvos etikos mokytojų asociacija

Lietuvos etninės kultūros ugdytojų sąjunga

Lietuvos kūno kultūros mokytojų asociacija

Lietuvos mokytojų sąjūdis

Rytas Šalna, tel. (8 685) 33983, el. p. monblanas@gmail.com